

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICĂȘCĂ-CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

O nouă revistă sectară.

Încea mai recentă lucrare a Prea Sfinției Sale, se anunță pentru prima oară la noi în țară, apariția revistei pentecostaliste „Glasul Adevărului”, din Brăila, având redactor responsabil pe individul Ion Bododea. Am fi foarte curioși să cunoaștem și numele celorlalți purtători de condei, predicatori și colaboratori, ascunși sub misterioasele inițiale B. G. D. S. etc.

Până acum despre existența ereziei pentecostaliste am luat cunoștință numai din scrierile cu caracter sectologic. O combatere sistematică nici nu s'a putut face, fiindcă lipsiau temele scripturistice. Se știa doar atât, că spre deosebire de celelalte secte, membrii adunării pentecostaliste, recrutați mai ales din elementele nemulțumite și nesatisfăcute ale baptiștilor, contestau validitatea botezului primit cu apă și așteptau pogorârea Duhului Sfânt, asupra celor aleși de Domnul. (Fapt. I, 4—8). Așteaptă și azi un botez „Cu Duhul Sfânt și foc”. (Math. III. 11.)

Incolo, când și cum se face acest botez, precum și indicarea textelor de justificare a învățaturii pentecostaliste ne lipsiau. Erezia pentecostalistă n'a fost încă expusă sistematic. Abia acum începe să se facă lumină! Revista „Glasul Adevărului” în privința aceasta ne face bun serviciu. Armele de luptă singură ni-le îmbie. Însăși ea ne împrăștiă nedumeririle noastre cu privire la această rătăcire. Având pe rând la dispoziție textele și explicările ereziei cunoașterea și combaterea rătăcirii pentecostaliste devine posibilă. Erezia pentecostalistă a adoptat obișnuita metodă sectară. Anume: cuvântul viu și slova tipărită. Acestei chemări răspunde noua revistă sectară. Acolo unde antemergătorii și corifeli ereziei nu pot străbate truște, își trimit cuvântul scris în formă de revistă religioasă.

Scopul acestei reviste sectare de propagandă este să dărâme ordinea bisericească existentă și pe ruinele ei, să ntemeleze noua comunitate pentecostalistă. Ideul irealizabil al tuturor ereticilor! Această afirmație

reiese din articolul de fond al numitei reviste: „Ce să apere noua revistă? Ps. 45, 4—5: Da, slava Ta. Fii biruitor, sule-te în carul tău de luptă, apără adevărul, blândețea și neprihănirea și dreapta ta strălucească prin isprăvi minunate! Săgețile tale sunt ascuțite, sub tine vor cădea popoare și săgețile tale vor străpunge inima vrăjmașilor împăratului”.

Sărmanul redactor Ion Bododea! Inzestrat cu o logică religioasă incoherentă, nu-și dă seama, că săgețile veninoase îndreptate spre vrăjmași pot greși ținta. Se poate chiar, ca în urma vânturilor nefavorabile, să se împlante în ceice le aruncă! Noi încă avem mângălerea scripturilor! „Domnul te va acoperi cu penele Lui și te vei ascunde sub aripile Lui. Căci scut și pavăză este credințioșia Lui. Nu trebuie să te temi nici de groaza din timpul nopții, nici de săgeata care zboară ziua!” (Ps. 90. 4—5).

În cuvinte dulci și amăgitoare caută redactorul să palleze adevărata țintă. Asigură pe cei creduli, că „Revista în primul rând trebuie să apere integritatea Sf. Scripturi, planul de mântuire... Ținta ei nu este să-și formeze un număr mare de abonați, ci de a scoate și a pune în adevărata lumină probleme biblice!... Nu va polemiza cu nici-o reviste. Nu va arunca desnađejde în nici un sol al dreptății, om sau scriere... etc. Ea va trata despre credința deplină (Iuda 1, 3).

Iată culmea fățărniciei sectarei! Se maschează sub vălul cuvintelor dulci dela început. Adevărata țintă reiese la sfârșit. „Și cine a adus pe sărmanul popor în stare de decădere și blestem că nu cunoaște legea? Oare nu tocmai acei cărturari și farisei, cari nu se ocupau de viața morală a poporului, cum se întâmplă și astăzi?” Vechiul cântec, repetat de pentecostiști! Suntem denumiți cărturari și farisei. Preoțimea zic ei este pricina tuturor relelor social-morale. Cei chemați să tragă deci concluzia.

Am făcut aceste aprecieri, ca să se evedențieze

tot mai bine ideea, că în propaganda sectară lucrează mâna misterioasă a internaționalismului destructiv. Lăturarea religioasă sectară este un aspect al altei lucrări distrugătoare. Tendința sectarismului și în special al penticostalștilor este, ca prin comunismul religios să se ajungă la comunism social. Vorba lor, „să nu mai fie trufie lumească, ci toți să fie frații!”

Două fapte grave din sarcina penticostalștilor mărturisesc despre cele susținute. Anume: orice revistă își sprijinește existența pe jertfa materială a abonaților. Excepție face numai „Glasul Adevărului”. Oare de ce își poate permite luxul să aibă un mic număr de abonați. Fondurile clandestine ar ști deslega misterul! Alt fapt, care nedumirește este, că același fenomen sectar este înregistrat în două puncte specifice ale țării prin poziția lor geografică. Uaul, Brăila, deosebit însemnat comercial, cu perspective îndreptate spre hotarul estic, iar altul, județul Arad, situat la marginea vestică a țării și aproape de hotare. De ce? Să se judece! Acestea nu pot fi simple coincidențe și întâmplări fără rost!

Vigilența celor în drept față de noua mișcare penticostalștă ar ajuta mult și ar servi eforturilor depuse de biserică la combaterea acestei rătăcirii pe toate căile.

Preotul Ștefan R. Lungu.

Circulară.

către On. membrii ordinari și adhoc ai adunării protopopești a tractului Bălînț.

În baza mandatului de sub Nr. 6038/1928 primit de la Ven. Consiliu eparhial din Arad și în conformitate cu dispozițiunile cuprinse în art. 15 și 16 din Regulamentul pentru procedarea la alegerea de protopop, precum și în baza art. 69 și 70 din Statutul pentru organizarea bisericii ort. române, — prin aceasta convoc adunarea protopopească electorală a tractului Bălînț la ședința extraordinară pentru efectuarea alegerii de protopop al acestui tract pe Joi 21 Martie a. c. ora 9 a. m. în sf. biserică ort. română din comuna Bălînț.

Ședinței adunării protopopești îi va premerge sf. Liturghie, împreună cu Chemarea Duhului Sfânt.

Timișoara, la 1 Martie 1929.

Dr. Patrachie Țiucra
protopop, comisar cons. eparhial

Spre stânga extremă?

Pentru Ministerul Instrucțiunii.

Poate vă pare prea strident titlul de sus. Veți vedea că nici nu exprimă îndeajuns ceea ce ar trebui să exprime. Și nu e vorba de manifestațiile ce se țin lanț în largul țării, fie pe la căminele muncitorești în legătură cu concerte de caracter ungueresc șovin și totatunci internațional. Firește, din internaționalismul acesta e scos numai românescul. Nu e vorba nici de adunările pentru amnistie, care ținesc scoaterea din pușcările a tuturor tâlharilor mai puțin sau mai mult roșii. În sfârșit, nu e vorba nici de manifestațiile mai puțin sau mai mult sângeroase, pe cari le-au pus și le mai pun la cale capii „conștii” ai câtorva muncitori cu capete înconștii.

Toate acestea am zice că sunt foarte firești acum, când s'au dat atâtea libertăți și când libertatea se confundă cu desfrăul. Mai sunt apoi firești și pentru motivul că sunt pornite din locuri și dela oameni, dela cari nu puteam să așteptăm ceva mai bun.

E foarte nefiresc însă, că înclinarea spre stânga extremă se face — rămâne să se vadă, dacă în mod conștiu sau inconștiu — de către chiar organele statului

Ca să nu vorbim în generalități, care totdeauna sunt nelimpizite, vom aduce exemple. În Arad sunt trei școli de ucenici: una pentru ucenicii industriali, alta pentru ucenicii comercianți și a treia pentru fete. Către acestea se mai adaugă școala de adulți, cari sunt în mare parte ucenici. La aceste școli ucenicii sunt catehizați fiecare de către preoții confesiunii respective. Vreo 32% din totalul ucenicilor sunt români ortodocși, iar numărul lor este peste 600 în cifre. Pentru acești 600 tineri muncitori am cerut de mai multe ori, să se înființeze o catedră de religia ortodoxă română. Catihetul care va ocupa această catedră va avea să facă orele de religie — care după normele pedagogice ar trebui să fie cel puțin 20 la săptămână; va avea să îl conducă la biserică, să le facă exortății, să-l mărturisească și să-l cuminece; să le țină conferințe, să le supravegheze lectura și să le pună la dispoziție, cu ajutorul direcțiunii școlare, bibliotecă selecționată, să-l cerceteze acasă, în ateliere; să-și facă din creșterea acestui tineret însuși scopul vieții sale, iar creșterea să se facă pe principiul religios, moral, național. Vara să facă propagandă pe sate pentru îmbrățișarea meseriilor.

S'a mai spus în cererile pomenite, că parohia ort. rom. din Arad are un număr de peste 12000 suflete, cu peste 700 copii la școlile primare și pentru cele sufletești ale mulțimei acesteia parohia are trei preoți cari ar trebui să catehizeze la școlile primare.

După multe cereri, s'a dat un răspuns din partea Ministerului Instrucțiunii, Direcțiunea Generală a Învățământului Profesional, sub No. 164.825 din 18

Dec. 1928. În adresă s'a spus, că până la legiferarea învățământului profesional nu se poate influența catedră de religie la această școală.

Deși legiferarea nu s'a făcut, nădăjduiam că am fost înțeleși. Nădejdea ne-a fost și mai mare, când se vorbea de sistematizarea de posturi la școlile de ucenici. În adevăr, prin adresa No. 4455 din 6 Febr. 1929 a Ministerului Instrucțiunii, Inv. prof. s'au sistematizat 6 posturi la școala de ucenici industriali din Arad și alte 3 posturi la cea de fete. Deodată cu aceasta însă s'au tăiat dintr-o dată vreo 60 de ore și explicația — verbală — spune că între aceste ore tăiate se cuprind în primul rând orele de religie.

Religia, prin urmare, s'a scos din școala de ucenici. În ședința lunară a corpului didactic am protestat împotriva acestei măsuri și am declarat, că vom ține orele de religie, în nădejdea unei reveniri. Corpul didactic și-a însușit protestul și a făcut apel și dânsul la catiheți să-și continue munca. Fără îndolală, corpul didactic a înțeles de mult însemnătatea catehizării, mai ales la ucenici.

Rămâne însă faptul, că Ministerul a tăiat orele de religie, că Ministerul vrea să scoată religia din școala de ucenici. Tendința aceasta a Ministerului Instrucțiunii s'a resimțit de altfel și în învățământul secundar și se resimte și în cel primar.

În tendința aceasta vedem noi o înclinare spre stânga extremă. Fără mult înconjur, vom arăta și aceasta în exemple. Suntem vecini cu Rusia, unde și azi se urmează cu încercarea de a scoate religia nu numai din școală, dar până și din familii și din suflete. Ce ne vine de acolo, citiți foile: nuclee de organizații comuniste, manifeste incendiare, manifestări sângeroase. *Le dorește pe acestea Ministerul Instrucțiunii?*

Suntem vecini aci cu Ungaria, care a trecut prin experiența de a scoate religia din școală. În Ungaria, înainte de războiu, în fiecare școală era așezată Crucea, ca semn sfânt și ca simbol, că acolo se luca pentru soluționarea problemei sufletești. În 1919, au ajuns la putere Kún, Pogány și bandele lor. Ei au dat ordin, iar bandele lor au scos Crucea din școală. Prin scoaterea Crucii din școală s'a simbolizat, că de aci încolo, nu se va mai munci în școală pentru soluționarea problemei sufletești. Mari repercusiuni n'a avut scoaterea religiei din școală, pentru că a fost de scurtă durată. Rămâne însă, ca pildă, că s'a scos și pilda ne arată împede, cine a scos religia din școală. Au scos-o niște capi de bande, ai căror „oameni” umblau printre poporul pașnic, umblau înarmați până'n dinți, cu revolvere și cu puști militare încărcate, cu zeci de cartușe pe umăr și cu granate de mână la cingătoare. Umblau să comunizeze, să scoată religia din școală, să lichideze, să fure, să jefuiască și să asasineze. În urma lor rămânea prăpăd, scrum,

sânge, jale și Cruci scoase din școale. Au jefuit pe particulari, au furat banii comunelor și ai statului, au sporit datorile țării cu miliarde jefuite.

Aceștia au scos religia din școală și au încercat să scoată pe Hristos din inimile oamenilor. *Vrea Ministerul Instrucțiunii să dea și Țării noastre să treacă prin încercarea aceasta?*

Noi, cei din Apusul Țării am trecut prin raiul acestor asasini. Am văzut ce poate să facă cei cari scot religia din școală, am văzut și ne-am îngrozit. Am văzut și de câte ori ni se dă să simțim tendința de a scoate religia din școală, ne obsedează aceeași groază și ne apare același spectru al oroarei.

Pentru aceasta am zis, că, în tendința de a scoate religia din școală, noi vedem o înclinare spre stânga și rămâne să se constate, dacă tendința e conștientă sau inconștientă. Rezultatul, în tot cazul va fi același.

Mal ales în școlile de ucenici! Dar nu se poate. A fost un lucru pripit și noi cerem cu toată puterea să se revindă. *Cerem, în special, ca aci în Arad, să se sistematizeze un post de catihet ortodox român, pentru creșterea religioasă, morală și națională a tinerilor muncitori, pentru ca să fie cine să se ocupe și de o mai creștinească și de o mai românească simțire a tuturor muncitorilor români din Arad.* Ne trebuie măcar un om, care să caute să scoată pe muncitorii români de sub grozava oblăduire a strelinilor și de sub și mai grozava influență a tuturor celor ce doresc deslănțuirea nedorită a patimilor. Ne trebuie măcar un om, care să poată pătrunde prin tainicul sentiment al religiozității în sufletele românești ale muncitorilor de aici. Ne trebuie un om care să deștepte conștiința muncitorilor tineri și adulți în fața sistematicii distrucții condusă din Moscova prin nucleele, prin căminele muncitorești.

Preot F. Codreanu.

Cooperajia și crucea lui Hristos.

Cuvântarea rostită de *Iosif Moldovan* directorul federației regionale a băncilor populare, la adunarea generală a băncii populare din Sâmbăteni, Duminică în 3 Martie a. c.

Cel ce vrea să vină după mine.

Dior Cooperatori.

Ați auzit și D-Voastră zicala „Lăcomia strică omnia”.

Pentru lăcomie a scos Dumnezeu din Ralu pe oamenii cei dinți.

Lăcomia este un impuls diavolesc, care stăpânește toate flințele de pe pământ.

Animalele se omor pentru un os de ros. Ele să pădusc cu multă viclenie, să seduc prin surprindere, se loșală apucându-și bucătura din gură, să sfășie și se îmbucă unele pe altele.

Ori credeți, că oamenii sunt mai buni?

Oamenii lăcomși au vândut pe Hristos, și l'au răstignit pe cruce, pre cel ce pentru noi și pentru mântuirea noastră s'a pogorât din cer, ca să ne scape de păcatul strămoșesc al lăcomiei, căci din lăcomie izvoresc toate relele, viclenia, înșelăciunea, perverzitatea, ura, pizma, furtul și crima cari fac viața grea și insuportabilă, lipsind pe mulți și de fericirea Raiului.

După Hristos, numai popoarele nomade, cele ce se mutau cu corturile dela un loc la altul ca Țiganii, au mai rămas robite imboldului diavolesc al lăcomiei, numai Hunii, Turcii și Tatarii mai săvârșiau cruzimi dobitocești.

Dar de când necredincioșii, cei ce au răstignit pe Hristos, sau împrăștiat pe întregă fața pământului nici popoarele civilizate nu se mai deosebesc de animale, după cum am putut experia din cruzimile săvârșite în cursul războiului mondial.

Noi românii am fost născuți creștini. Predomi-nați fiind de sentimentul milei și al iubirii deapropelului și crescuți fiind cu lozincă „Ce ție nu ți place altuia nu face” n'am râvnit la ce este al altuia. Românii n'au invadat nici odată casele, satele și țările altor neamuri și popoare.

Românul s'a lipsit pe sine, ca se servească altora. Am suferit și fomat, pentru ca să poată hrăni și adăposti pe cel pribeag, fără să-l întrebe: *Cine ești și de unde ai venit?*

De aceea s'a așezat la noi atâta amar de străin, ca nici într'o altă țară de pe rotogolul pământului.

Și-au trăit cu noi veacuri de-a rândul, ne-au învățat limba și obiceiurile, fără să simțim viclenia șarpelui ce se scutește și încălzește la sânul nostru, sărăcindu-ne și robindu-ne azi pe unii, mâne pe alții până ne trezirăm a fi robi în pământul nostru strămoșesc.

De nimic n'au putut să ne nimicească, pentru că darul lui Dumnezeu, în urmarea virtuților creștinești moștenite dela strămoși, ne-au fost ocrotitor între toate împrejurările vieții.

Brâncoveanul Constantin cu soția și fiii să-l au preferit să fie căiați de Turci, dar de legea strămoșilor nu s'au deslipit.

Așa a fost românul. A trăit, a suferit și a murit pentru Hristos, de aceea n'au putut să-l repună și să-l nimicească necredincioșii.

Crucea ce l s'a arătat pre cer împăratului *Constantin cel mare* și pre care au fost scrise cuvintele „în acest semn vei învinge” s'a înălțat de cătră strămoșii noștrii sus în vârful Turnurilor, la bisericile pre car-

le-au ridicat întru preamărirea lui Dumnezeu din privilegiul norocos războaielor cu necredincioșii și aceea cruce ne-a dat puterea și țaria să oprim lăcomia lor de a supune toată lumea, devenind apărătorii creștinismului și a civilizațiunii Europene.

Crucea lui Hristos ne-a ajutat să supraviețuim pe toți dușmanii scaunului nostru românesc și să ajungem zilele mărețe dela *Alba Iulia și Trianon*, în cari zile, dreptatea lui Dumnezeu s'a arătat în adevărata ei splendoare, scăpându-ne din robia seculară, în carea am ajuns, nu din lașitate, ci în urmarea toleranței noastre creștinești.

Acum poate veți înțelege, de ce se trudesce dușmanii noștri, îndemnându-ne, să nu ne mai închinăm crucii și să nu mai facem Sfîta cruce.

Crucea e spine în ochiul diavolului, care prin impulsul lăcomiei ar vrea să ne nimicească.

El nu se poate apropia de cel ce se închină cu credința crucii lui Hristos.

Durere, totuși sunt între noi și de acela cari nu obsearvă viclenia diavolului și nu văd crucea, pre care de aceea au înălțat-o strămoșii noștri în vârful turnului, deasupra clopotelor cari ne închină la Hristos, ca să o vedem din depărtare. Să nu rătăcească nici unul dintre noi în învălmășala produsă de străinii cari ne-au copleșit, prăpăd prevăzută și de Iuminatul nostru poet *Mihailu Eminescu* în cuvintele :

„Dela Nistru pân'la Tisa
Tot românul plânsu-mi s'a
Că nu mai poate străbate
De neagra străinătate.”

Lăcomia diavolească a celor ce nu se pot împăca cu concepția divină despre Dumnezeu omul, ne-au frânt și sărăcit.

Am rămas numai cu sufletul în oase și cu căsuțele despolate. Nu mai avem nici opinci de încălțat și nici cojoc de îmbrăcat, ca să ne putem prezentă cu toată demnitatea în fața sfintelor altare.

Ochii noștrii împalengenți de îndelungatele suferințe, nu mai văd crucea, care arată calea spre Hristos.

Dar iată o rază de speranță :

„De pe ochii voștri rupeți
Pânza întinsă de dușmanul
Voi cu inimii de creștini
Nici un ac dela străini.”

ne zice *Ioan Creangă*, marele învățător al neamului, care ne sugerează calea mântuirii prin cooperare.

Cooperarea Dvoastră în aceasta mică bancă populară are de scop: să ajutăm pe frații noștrii sărăciți de lăcomia străinilor, ca să-și poată agonisi pă-

nea de toate zilele pentru copiii cu cari l-a dăruit Dumnezeu, să le cumpere haine și încălțăminte și trimițându-i la școală și la sfta biserică, barem ei să se învețe a se închina sftii cruci, care a fost și va fi ocrotirea neamului nostru românesc.

Să ne înființăm și cooperative, să nu ne spreiem de greutatea începutului, ca românul să nu mai fie nevoit a intra în prăvălia străinului lăcomos, care cumpără 100 ace de un leu, și stoarce câte un ou cu 2—3 Lei de fiecare ac dela bietul român.

Să nu fie nevoit românul a-și însura feciorii, a-și mărita fetele, a boteza și a se îngropa cu banii spurcați, împrumutați dela străini cu camete insuportabile

Să nu fie nevoit nimenea a-și vinde averea, a-și zălogi purcelul și vițelul încă nefătați și bucatele încă nesecerate, la cel fără D-zeu în sufletul lor.

„*Cine vrea să vină după mine, să se lapede de sine, adecă de lăcomia după averi și să ia crucea*, simbolul suferințelor și să-mi urmeze, adecă să colaboreze cu Hristos la opera de salvare, de mântuire a celor căzuți în ispită, ne zice Hristos în sfânta Evanghelie de azi.

Iar eu repet:

Noi cu inimă de creștini
Nici un ac dela străini
Crucea Tale ne închinăm
De cei lacomi să scăpăm.

„Andrei Șaguna“, conferința d-lui general Găvănescul.

Străduințele celor două societăți culturale arădane: „Astra“ și „Infrățirea“ dau rezultate din ce în ce mai frumoase. Conferințele de până acum au asigurat publicului cultural un public mare, fapt care face ca fiecare conferințiar să vorbească în fața unei săli arhipline. La 24 Februarie a vorbit d. gen. Găvănescul, comand corpului VII armată Sibiu, despre Andrei Șaguna.

Prezentarea d-lui conferințiar a fost făcută publicului de I. P. C. S Arhimandritul Policarp Morușca, președintele „Infrățirii“.

D. gen. Găvănescul crede, că orice fapt divers poate să releve într-o chestiune mare un lucru absolut nou. Cu atât mai mult, când e vorba de o chestiune ca aceea a vieții lui Andrei Șaguna, ce se confundă cu însăși viața poporului român. Conferințiarul descrie epoca precedentă apariției lui Șaguna și descrierea o face din trei puncte de vedere, *politică,*

cultura și biserică poporului român ardelean. În epoca dinaintea lui Șaguna, domnia habsburgă nu recunoștea, în Ardeal, decât trei popoare cari aveau dreptul să se desvolte pe tărâm tradițional național: ungarul, sașii și secuil. Aceeaș domnie nu recunoștea în acelaș cuprins de pământ decât patru biserici: catolică, protestantă, anglicană și unită. Poporului român nu l-se recunoște existența, iar biserică lul națională ortodoxă, era complet desconsiderată.

Nația română nereușind să-și impună o figură de mare proeminență politică, primește în anul 1698 compromisul frângerii bisericii naționale în două, dând astfel naștere bisericii unite. Au fost totuș români cari în urma acestui compromis nu sperau într-o îndreptare a situației și conferințiarul amintește pe episcopul unit Ioachim Nicu. Biserica națională fiind împărțită în două, poporul în majoritatea lui rămâne credincios ortodoxismului, din care cauză este gata să cadă în cursa sârbizării, întinsă de sârbi, pe cale religioasă. Aceasta era atmosfera națională a românilor din Ardeal, în anul apariției lui Șaguna 1846.

După o rezumativă biografie a lui Șaguna, conferințiarul revine la cele trei puncte de vedere amintite mai sus, pentru a dovedi că au fost restaurate de el.

1) *Din punct de vedere cultural*, Șaguna înființează seminariile, cu 6 luni de cursuri, urcându-le până la 3 ani, cu liceul la bază. Intemelază o școală normală pentru învățători, ridicând numărul celor câteva școli la acela de 600 cu un număr de peste 40000 elevi. Creiază la Brașov un liceu și o școală comercială și tot una comercială intemelază la Brad. Însă adevărata lui încoronare pe teren cultural este înființarea „Astrei“ cu rezultate destul de cunoscute — și care combătută din anul 1850 până la 1860, reușește să-și aibă prima adunare la 9 Martie 1861.

2) *Din punct de vedere bisericesc*, a reușit să îndrepte preoșimea pe calea adevărului. A înființat cele două episcopii ortodoxe, una la Caransebeș și alta la Arad, reușind ca după 160 ani, să dea românilor din nou o mitropolie ortodoxă, dărâmată în urma intrigilor religioase dela Curtea habsburgă. Și pe acest tărâm are însă un alt merit de mare importanță: constituirea statului organic, unde două treimi din membri erau mireni și numai o treime, clerici.

3) *Din punct de vedere politic*. Și aci Șaguna pune pe gânduri Viena, mai ales după adunarea dela Blaj, unde biserică ortodoxă se găsește alături de cea unită, spre marea surprinderea a politicianilor austro-ungari! Că era un adevărat factor politic, reese din marea lui influență care determină Casa domnitoare să permită trecerea oștilor rusești în Transilvania, pentru a pune ordine în armatele co-

putiste, din care cauză Kossuth l-a dușmănit până la moarte.

Public mult și autoritățile reprezentate prin : P. S. S. Episcopul Grigorie al Aradului, d. gen. Iovanovici, comandantul div. 1 cavalerie, dr. Iustin Marșeu prefectul județului.

Câteva momente din trecutul Episcopiei Aradului.

— Conferință —

(Urmare.)

A două zi după aceste lucruri petrecute în primăvara anului 1834 în Dezna, iese în fața locului episcopul dela Tîmășoara, Maxim Manuilăvici administratorul eparhiei vacante. Oamenii l-au ieșit în cale înaintea bisericii, vălărându-se cu lacrimi în ochi pentru cele ce li-se întâmplaseră și că nemeșul Török l-a pus în fiare pe primarul, pentru că a dat de știre că va veni Episcopul: iar pe crâșnicul, pentru că a tras clopotele la întâmplarea Episcopului, l-au bătut de a zăcut bolnav pe pat. Mai adăoga tot atunci și preotul din Borosseblș, că Ștefan Török l-a urmărit pe Episcopul cu trăsura, — dar se vede: nu l-a ajuns — pentru a-l împiedeca de a intra în biserică din Buhani, unde oamenii se împotriveau domnului de pământ și unației.

Domnul de pământ, dă însă față cu episcopul d'abla la biserică din Dezna. Acolo în biserică și înaintea poporului, l-a amenințat pe episcop cu bătăi.

Iar mai târziu, când episcopul trimite administrator parohial la Dezna, Török nu-l primește în sat și-l amenință că-l va scoate din sat cu țiganii. Câtă îndrăzneală și silnică nerușinare!

Ocupându-se Consistorul din Arad în ședința sa dela 7 Iunie 1834 de toate aceste ticăloșii, constată că până și Iidovii se bucură de mai multă libertate religioasă, în județul Aradului, decât Ortodocșii. De aceea se face raport la mitropolitul din Carloveț, cu rugămintea: să intervină la locurile mai înalte pentru încetarea acestor silnicii și ca să se trimită o deputație mixtă — oameni ai bisericii și dela comitat — pentru a cerceta lucrurile și a face ca trecerile să urmeze după legile țării. Dar nu de legile țării îl ducea capul pe Vlădica g. c. dela Oradea, pe nemeși și pe oamenii dela comitat și pe împăratul dela Viena!

În cele de până aci v'am adus numai o parte din lucrurile petrecute pe Valea-Deznei. Tot astfel s'au petrecut lucrurile, în acelaș an 1834, în Podgoria Aradului, unde centrul de acțiune era Galșa, dar și

colo de cealaltă parte, pe Valea Murășului. Astăzi nu-mi ajunge vremea să vă istorisesc și despre silnicțiile din acele părți. De astă dată vreau să vă dau rezultatul silnicțiilor dela 1834 din județul Aradului, și vă spun câteva cuvinte despre felul cu n s'a făcut unația aici, în Șiria.

În primăvara anului 1834, bătrânul episcop Samuel Vulcan, care atunci avea 76 ani, era, cum spuneam în „vizitație canonică“ prin județul Arad. El însă nu avea; pe cine vizită canoniceste, pentru că n'avea credincioși în județul Aradului decât cel mult în orașul Arad și la Târnova; ci d'abia acum răpiă, cu ajutorul celor puternici, credincioși de ai noștri, spre a-și face turmă în aceste părți. Astfel ajunge să-și facă d'abia în singur anul 1834, numai în județul Aradului, 18 parohii, dintre cari multe s'au întors înainte de 1848.

Episcopul Vulcan umblă prin județul Aradului, însoțit nu numai de sfinții săi bisericesti ci și de slujbașii comitatului și de călăreții (persecutorii) acestuia. Astfel ajunge el să treacă primăvara aceluiași an, prin Comlăuș, unde notarul Ioan Schauer credea să-l facă ispravă de unație; dar când a văzut, că poporul nu-l ascultă, notarul s'a infuriat pe preoții noștri l-a batjocorit cu cuvinte grele, de „câne“, „purcariu și om de nimic.“

Când eră s'ajungă Vulcan la Șimand, fusese dată porunca să fie întâmpinat, cu tras de clopote, de întreg satul. Vulcan, sosind, află că poporul e străin de el și a spus-o în public chiar, că nu ar fi venit la Șimand, dacă „judele nobililor (solgăblău) Kornelyi, nu l-ar fi asigurat că va trece cea mai mare a poporului.

În asemenea drum, ajunge ep. Vulcan, cu uneltele sale și ale administrației, la Galșa, unde la biserică dela ortodocși și o dă minorității care se unise iar bieții noștri Gălșeni, rămași fără biserică, se ducău la biserică din Mășca. La Galșa ni-se înstrăinează biserică în ziua de 8 mai 1834, cu mare alaiu. la care, alături de Vulcan, luau parte officianții județului și tot în aceea înă mai, în 17, pleacă Vulcan în „vizitație canonică“, spre a-și întări credincioșii în legea nouă, la care fuseseră siluiți și amăgiți.

Prin asemenea mijloace — ni-se spune — au trecut la unire în 1834, dintr'odată, 14.775 suflete, pe seama cărora guvernul unguresc s'a grăbit să înființeze și să salarizeze 20 de parohii g. catolice, și s'au înființat două protopopiate g.-catolice: al Șebiușului și cel al Galșei. Între aceste parohii era numărată și Șiria.

Cu anul 1834, — an de urgie și de groază și de nemăpomenită silnicie, legate de numele episcopului Vulcan, s'a început în părțile ungarene marea pacoste a desbinării sufletești, și anume atunci, când lucrurile românești se îndrumau bine de cătră epis-

copia românească a Aradului, și când forțele vieții publice nu trebuiau risipite în certe confesionale, care slăbeau spre bucuria și biruința străinilor, ci trebuiau adunate și organizate și în părțile Aradului, pentru binele cultural și politic al Neamului.

Unația lui Vulcan și a împăratului Francisc I. însă, a însemnat tocmai contrarul. Ea a deschis între frații de acelaș sânge războiul cel mai dureros și mai primejdios: războiul confesional, pe care îl susține, mai apoi, comitatul Cenadului cu protopopul g. cat. din Măcău, în așa măsură, că la 1847 episcopul Rațlu a trebuit să se plângă chiar la împăratul, amintind și de goana împotriva noastră, dela 1834. Acest războiu susținut împotriva noastră de către g. catolici, îl caracterizează episcopul, zicând, că nici apa nu e pe atâta de dușmană focului, pe cât de dușmani ni sunt nouă g.-catolicii, despre cari mai adăogă episcopul că, pentru a-și face turmă dintre noi, cununau fără de cele trei vestiri obligate; că cununau și în cazuri de legături apropiate de înrudire de sânge; că ademenesc la unație, îmbiindu-se a slugi fără stole și aștând poporul nostru împotriva stolelor, singurul izvor de trai pentru preoții ortodocși... Așa s'a început și se ține și până azi, între noi, războiul confesional, pe care trebuie să-l sufoace poporul însuși, prin întoarcerea sa la vechile altare ortodoxe ale Neamului!

*

Am ceva de spus și cu privire la felul cum s'a făcut unirea în Țiria, tot în acel an, de groază și de urgle, în anul 1834.

Încă de prin anii 1832—33, cum am aflat, preoții din Țiria erau îndușmăniți și purtau proces unul împotriva celuilalt, la Consistor. Și certele acelea au fost tocmai bune pentruca, atunci când păstorii să ceartă sau dorm pentru datorințele lor, să între lupii sfășietori în turma lor.

Atunci s'a întâmplat, că Mihai Teodor din Țiria — după cum ni istorisește protopopul Gheorghe Chirilovici într'un raport al său din 25 Iulie — a scris cam 600 numere de șirieni la unire, fără pe știrea celor mai mulți din ei. Când a ieșit în fața locului deputația sau comisia județului spre a verifica trecerile, s'a aflat că s'ar fi învotat la trecere numai vr'o 200 de numere, dar ceilalți n'au vrut să știe nimic de trecere. Văzându-se așa de puțin și că astfel nu ar putea pune mâna și pe biserica ortodoxă, s'a pus vina pe oameni că-s peia lucru, ba că-s la târg la Radna, și că trebuie să mai iasă odată comisia în sat. A și ieșit după două săptămâni, dar iarăși fără nici o ispravă. Ba, ce e mai mult: chiar și cei ce erau mai înainte pentru unație, au zis atunci, că nu mai vreau să știe de ea. Și totuși li s'a lăsat, cu de-a sila, un preot unit.

La lucrările celor două deputații sau comisii ju-

detene. preoții noștri și protopopul locului n'au fost nici invitați și nici primiți și, totuși, unirea eră să se deie peste cap din pricina bunului simț al poporului țirilor la legea sa. A intervenit însă împrejurarea, ce o spune protopopul în raportul său, că preoții și-au continuat certele de mai înainte. Preotul Iosif Milici îl învinuia, pe nedrept, pe preotul Mihai Secula, că e unit, și ațâța poporul în biserică împotriva lui, zicând: „acum eu sunt popa vostru“, iar poporului s'au sculat în biserică asupra parohului Secula. Iar alții din oameni, „îngrețosindu-se de purtatea lor“, nici la biserică nu merg, zice protopopul.

Din aceste certe nesocotite, pe cari le-au exploatat dușmanii neamului și ai sufletului românesc, a răsărit unirea în Țiria. Și pentruca tulburările în sat, atât de prielnice pentru cei ce vâneau numai în turbure, să nu înceteze: se întâmplă că cearta dintre cei doi preoți trece mai departe, între preotul Milici și învățătorul Nicolae Bota din Țiria. Învățătorul îl învinuia pe Milici, că el însuși este care veghează și îndeamnă oamenii să treacă la unire. Preotul Iosif Milici, citat înaltea Consistorului, în vara anului 1835, recunoaște atâta, că a primit o scrisoare dela episcopul Vulcan, — de bună seamă că nu pentru a-l întări în ortodoxie!

Certele se țin, însă, lanț și pe mai departe. Tot în acel an, preoții ort. din Țiria, cer episcopiei să-i absolve în parte de sidoxia episcopescă, fiindcă li-s'au împuținat numerele de casă și poporenii cer să se facă gratuit înmormântările și cununile, în concurență cu stolele aproape neexistente la unți.

Certele urmează, înainte și în 1836—7, după ce hirotonește de diacon la Țiria Avram Milici, fiul preotului Iosif. Ba, lucrurile se încurcă și mai rău chiar. Diaconul are purtare rea în familie și în slujba sa diaconească. După hotărârea consistorială din 8/20 apr. 1837, el făcea drăcii prin biserică. Când mergea să se cuminece, zicea: „Eu popa racilor merg să fac slujba dracilor“. Consistorul în frunte cu episcopul Raț, ținând seama de creșterea lui rea, îl judecă numai la închisoare de mănăstire, pe 6 luni pe cari aveă să le împlinească la H.-Bodrog, pe lângă post, iar mercuria și vinerea numai cu pâine și cu apă și numai în duminici și sărbători să iasă la ascultarea sfintei liturghii.

Se întâmplă însă, că în vara anului 1837, episcopul Vulcan vrea să-l scoată din arest, și-l reclamă dela episcopul ortodox pe diaconul și pe tatăl său parohul Iosif, sub cuvânt că au trecut la unire. Iar episcopul Raț protestează energic, zicând că dânsul nu va supune hotărârea sa la cenzura episcopului g. catolic. Cum, cum nu, — destul că diaconul fuge din mănăstire. Și când, din ord'nul episcopului, fu întrebat în Țiria: de e unit, sau nu, — se lapădă, că e

nu e unit, ci numai tatăl său l-a scris de unit, într'o scrisoare către Vulcan. Totuși, în anul următor (1838), făcându-se cercetare, se adevăra, că dânsul a slujit în biserica unită, cu tatăl său care atunci era preot unit. Și astfel a fost scos din clerul ortodox.

Așa s'a început și s'a făcut unația și în Țiria: din păcatele și din scârbele noastre, din vina slăbiciunilor noastre, că n'am știut să ne păstrăm vechiul nostru front sufleteș, și pentrucă prin aceea unire au lucrat, printre noi, străinii pentru câștigul lor și pentru umilirea și slăbirea noastră, — și au lucrat prin sălă și înșelăciune. Iar pentru ca mai cu greu să se desmeticească în lanțurile lor sufletești aceia cari s'au prins în mreșile unației, acestul legământ cu străinii l-s'a zis pe numele de „*sfânta unire*”.

Acum, judecați voi înșivă, ce sfințenie poate să fie în acest *legământ*, care s'a înflințat printre noi prin mijloacele arătate și care, *înstreinează pe sânge de sângele său pentru a-l lega prin cele mai gingașe legături sufletești* — prin legătura credinței și simțirilor religioase — *de dușmanii seculari ai Neamului nostru?*

Fraților!

Mai am o scurtă vorbă de încheiere.

Am venit în Țiria, fiindcă m'ați chemat. Dar și altfel aș fi venit bucuros la Țiria. Bucuros, ca să desfășor aici, în acest cuib de profundă simțire ortodoxă și românească, câteva pagini, nescrise până acum, din istoria diecezei Aradului. Am venit aici, adus și de scurtele mele legături plăcute deodinioară cu aceasta comună, unde am dăscălit căeva luni. Și-am venit și pentrucă, în acest cuib de frumoase și stăruitoare frământări politice și culturale românești, să talmăcesc câte ceva din trecutul acestui petec de pământ românesc, pe înțelesul vremurilor, schimbate azi din rădăcină, în folosul nostru.

Dar n'am venit ca un tăclunar, care vrea să se deslănțuiască între Români războiul confesional. Nu pentru aceasta am venit, ci pentrucă, citindu-Vă o seamă de pagini și despre mucenicia părinților vostri, să ne lutărăm unul dela celalalt în credința, pentru care ei au suferit și prin care noi am biruit. Nu vin deci cu cărți dela Papa Romei, ori dela patriarhul Țarigradului și al mai puțin dela Slavismul roșu din Petrograd, ci cu sufletul părinților vostri și cu al vostru însuși vin la voi. Și-am venit să vi-o spunc că, după unirea politică a României, trebuie să urmeze și împăcarea sufletească și reunirea ierarhică a Românilor, pe ruinele ori căror legături — de orice natură — de până aci cu străinii.

Aceasta reunire sufletească și românească va urma cu aceeași putere elementară de nebirit, cu care a urmat și unirea politică. Dar aceasta nu înseamnă

că trebuie s'o așteptăm, cu mâinile în sin, să ne vie mură'n gură. Trebuie să lucrăm, deschis și cinstit, și noi pentru venirea cât mai de grabă a acestei împăcări ierarhice și sufletești a Neamului.

Ea va veni de sigur, căci, de pildă aici în Țiria, a venit și până aci în o măsură destul de însemnată. La 1838 erau aici 1554 suflete g. catolice, iar la 1909 erau cei mult 942, după statistica diecezei g. cat. Ce înseamnă acest scăzământ? sau că nici D-zeu nu este cu aceasta desbirare și că ea nu e în stare să sporească, — sau, cecece e mai ușor de înțeles: cei înstrăinați odinioară s'a adunat încetișor la ăstalt Altar, la acel ortodox. Aceasta revenire, însă, a urmat din buna și sănătoasă inspirație a poporului, și aici în Țiria, ca și în alte părți. Poporul a fost oarecândva sedus și siluit de străini; iar noi, azi, ne mulțumim să-l deschidem ochii și să-l arătăm rătăcirea părinților lor căzuți în ispită. Atâta facem, că atâta suntem datori s'o facem, că de n'am face-o, păcat am avea noi preoții.

În zilele noastre, d'asemenea, mucenicii din rândurile poporului ne-au înfăptuit unitatea politică, prin jertfirea sângelui și vieților lor. Poporul, luminat azi despre trecutul rău și stăpânit de ideia biruinței politice, trebuie să ducă ei mai departe la biruință și aceastăaltă idele mare, a restabilirii unității religioase bisericesti, prin întoarcerea la sânul Bisericii ortodoxe, care n'are legături cu străinii, decât numai cu Dumnezeu din ceruri și cu Neamul Românesc întregit în Țara de azi a doririlor noastre.

N'am venit așa dar, ca să ispitesc pe nimeni: cu silă ori cu înșelăciune, ori prin vorbire între patru ochi, ori la întunerecul nopții, — ci, deschis și cinstit, grăesc poporului românesc: să-și facă datoria către sufletul său, care e și o datorie către Țară. Cine va întoarce, va fi primit cu brațele deschise, și mare bucurie va fi, și în ceruri și pe pământul românesc, pentru împăcarea sufletească a fraților. Cine va veni, să vină cu întreg sufletul său; altmintea să nici nu vină nimeni.

Împăcarea fraților nici nu e grea de făcut. Odinioară spunea învățătorul bărbat politic Gh. Barțiu, care era și teolog g. catolic, că păretele de despărțire între ortodocși și uniți este de grosimea unei coli de hârtie, — aluzie la acțul de unire dela 1698. Iar d. N. Iorga (Ist. Bis. Rom. II. 297) ne spune, că cercul confesional, pentru neamul românesc, nu e tras nici în ceruri și nici pe pământ, în țarina bună a sufletelor simple. S'o dovedească aceasta acum *poporul* însuși: iar dacă ei nu ni-o va dovedi, pasivitatea lui ne va servi altă dovadă, că unația a început — cecece nu cred că a fost în stare să o facă — să falsifice și sufletul poporului, și nu numai pe al Vlădicilor uniți, cari la încoronarea dela Alba Iulia, au stat pe din afară, ca străinii și ca dușmanii și ca neche-

mații Neamului, de dragul dogmelor și de săla poruncilor popel dela Roma.

Și noi, preoții ortodocși, în aceasta chestiune credem despre poporul nostru în acelaș chip ca Bariț și ca d. Iorga, că e curată încă țarina sufletului românesc în popor, și că acest popor, după ce în marele război a înfăptuit unitatea politică a Neamului, va înțelege că e dator să înfăptuiască și unitatea ierarhică bisericească, și că altfel va înlatură firma străină a unirei. Căci ce altceva decât numai o *firmă străină* este așa zisa „sfântă” unire cu străinii, și *un jug pus* de străini pe cerbicia răbdurii Români, care tine la cele ale sufletului. E un jug în care uniții noștri trag și azi, prea de multeori, alătura de străini și mână apă pe moara lor. Căci amin-amin zic vouă: Până să ne încopciem noi, prin Roma, de frații noștri latini din apusul Europei și din America — după cum visează g. catolicii noștri ar fi să ne strângem în brațe *mai întâi și mai deaproape cu Ungurii* noștri și cu cei de peste hotară, buni frați de dogmă ai unițiilor noștri. Dar, slavă Domnului, nu mai avem și nici nu vrem să mai avem cu dânșii nimic, decât numai o bună vecinătate politică cu cei de peste hotară, și o bună înțelegere de cetățeni tu cei de acasă.

Prevăd că, mai ales după acest apel public al meu pentru reînchegarea noastră românească sub un singur steag sufletesc, care este al Ortodoxiei noastre, — ceilalți, cari și până aci au lucrat în popor prin broșuri tendențioase și pline de neadevăruri, se vor scula să vă desmante cu dogmele și cu primejdia perderii sufletului. Cineva, de naștere chiar de aici din Țara, a scris într-o atare broșură, că religia noastră ortodoxă este o îngâmfare grecească și că numai Roma ne face *adevărați creștini*. Auziți, oameni buni? Voi să nu fiți *adevărați creștini*, dacă nu stați în legătură cu Roma? Cu Roma, care a falsificat dogmele și istoria? cu Roma care ni-a prigonit Neamul, în trecut, prin spada crailor ungurești? Cu Roma, care ne zugrumă până mai ieri pe frații uniți cu episcopia Hajdu-Doroghiului? Iar un protopop g. c. dela Bocsăg, scria în 1921 lui Ioan Barbura, țaran din Bodești care se lăpădase de unire, că a întors la „întunerecul necredinței”, „periclitându-și astfel mântuirea sufletului”. Care va să zică: fratele Ioan Barbura din Bodești, cu noi toți cari fimem la legea ortodoxă, dinpreună cu toți părinții, moșii și strămoșii noștri, avem să ajungem cu toții oblu în fundul iadului!

Iată, până unde ajung cei ce au gustat din hașul ameziilor al dogmelor Romei, că-și reneagă părinții; îi trimit în iad și se lăpădă de ei și în viața viitoare, după ce le batjocoresc suferințele îndurate pentru legea lor, prin care ni-au asigurat totul ce avem astăzi!

Dacă, însă, va trebui, voiți fi gata să Vă vorbesc

cu alt prilej și despre întogmirile dogmelor Romei, cu cari se amăgesc mulți de printre noi. Și până atunci însă, să nu uitați o vorbă cu tâlc, ce a fost rostită de un țaran unit din Gurba, la sfîntirea bisericii noastre din Șicula, când a luat anafora din mâna Episcopului nostru dela Arad. Acel țaran, care a murit de atunci D-zeu să-l ierte, era: Todor Cismaș. El a zis: „Blăstămat să fie, Prea Sfîntite, cine ne-a despărțit în două”

Dar și până să ne vedem cu vrerea lui Dumnezeu, închei cu cuvintele sfinte ale marelui proroc Ieremia, când regatul nordic, al lui Israel, era în robie, iar regatul iudei din sudul țării își avea încă independența, dar era și acela în prag de prăbușire în robie; „*Stați la drumuri și vedeți, și întrebați cărările Domnului cele vecinice, și vedeți: care este calea cea bună, și mergeți pe ea, și veți afla odihnă sufletelor voastre*” (Ierem. VI. 16).

Azi, când Neamul Românesc este desrobît numai de jumătate — numai sub raportul politic și nu și sub cel sufletesc — din legăturile cu străinii, și eu Vă zic tot așa: Cutați cărările cele vecinice ale Domnului și întărirea Neamului, căci e vorba de *odihna sufletelor Voastre* și de *statornicirea temelilor Țării*.

De aceste două lucruri e vorba, și de nimic altceva!

Dr. Gh. Ciuhandu.

Propagandă antisectară în Apateu și Cermel.

Sectarismul se lățește prin propaganda graiului viu și a cuvântului scris. Lumea poate nici când n'a fost mai setoasă de cuvântul lui Dumnezeu, ca în vremile noastre. Sectarul propoveduind și talmăcind în mod tendențios Sf. Scriptură, ademenesc bunăcredința masselor. Se impune deci o abilită contrapropagandă bisericească. Prin acțiunea antisectară a preoșimii trebuie să se pareze atacurile îndreptate în contra noastră și totodată să se elucideze adevăratul sens al Bibliei.

În acest scop s'a desfășurat propagandă antisectară în comuna Apateu în 23—24 Februarie a. c. În seara zilei 23/II. am avut, preoșii, discuțiuni biblice cu un grup al spiritiștilor. Sub influența adventiștilor din loc susțineau serbarea sâmbetei. Li-s'au adus argumentele noastre fără săle poată contrazice.

Au plecat dela discuții îndolți în suflet. Duminică în 24/II. a. c. s'a celebrat sf. liturgie în sobor de către zelosul preot Atanasie Căpitan și subsemnatul. Răspunsurile le-a dat corul din loc, pe patru voci, condus cu multă istețime. La priceasnă a predicat subsemnatul în legătură cu pericopa evanghelică, despre unitatea bisericii.

După terminarea sf. liturghii, conducătorii spiri-

tiștilor din loc au promis înaltea preoșilor respectarea princ'piului unității bisericii. Li-s'au asigurat roluri în legătură cu „Oastea Domnului” în cazul revenirii. Este cert că spiritismul și adventismul în Apatcu sunt în dezagregare.

După masă la ora 2 am participat cu toții la ședința „Oastei”. S'au executat sub conducerea păr. A. Căpitan o mulțime de cântări religioase. S'au rostit rugăciuni. Subsemnatul a adresat ostașilor o alocuție plecând dela cuv. bibl.: „Alegeți astăzi, cui vreți să sluiți?” (Ioan. 24, 15.)

Au urmat apoi alte cântări. Subsemnatul a făcut apoi o mică tâlcuire biblică despre talmăcirea Sf. Scripturi. (Fapte. 8, 31.) S'a terminat cu o rugăciune și cântare religioasă. Părintele A. Căpitan în fine mulțumește în numele enoriașilor Prea Sfinției Sale Domnului Episcop, pentru grija părintească cu care urmărește mișcările poporul. În asistență am remarcat pe venerabila Dnă preoteasă, soția păr. A. Căpitan. Este o valoroasă și activă membră a „Oastei”. Au dat concursul binevoitor Dna și Dl Director școlar din loc, asemenea Dnii învățătorii.

Sufletul mișcării religioase din Apatcu este păr. A. Căpitanu. „Oastea Domnului” are o însemnătate capitală religioasă, mai ales în locurile contaminate de sectarism. În lipsa unei astfel de organizații, masele poporului s'ar îndrepta spre apele sectare. Este laudabil zelul preoșimii îndreptat în asemenea direcție.

Se continuă misiunea în comuna Cermel.

Scurt timp după sosire, mergem la ședința „Oastei”, anunțată pentru ora 6 p. m. Numărul mare al asistenței, cântările religioase impresionante executate sub abila conducere a părintelui Ștefan Bogdan, sunt tot atâtea dovezi despre hărnicia păstorului sufletesc. Turma înțelege și ascultă glasul păstorului său. Subsemnatul face o scurtă tâlcuire biblică despre „preoșia adevărată”. Se combate apoi spiritismul și pentecostalismul, rătăcirii emaneate din baptism. Am semnalat un fapt îmbucurător. Păr. Bogdan a procurat biblil portative pentru ostași, cari înșiși devin misionari laici în lupta noastră cu sectele. Am remarcat încă un fapt îmbucurător, că în Cermel Dna preoteasă, soția păr. Bogdan încă este o inteligentă membră a Oastei.

Am plecat satisfăcut spre cămin, simțind că durerile încep să se plece nouă.

Preotul: Ștefan R. Lungu

Școlile dela Hălmagiu în epoca absolutismului, 1850—1860.

De Tr. Mager, prof.

Anul Școlar 1854—1855.

„Prospectul Tabelariu”⁽¹⁾ care ne servește în formațiunii pe anul acesta este dat în Hălmagiu la 13/25 August 1855 și este iscălit de ppresb. Petru Moldovan, de cei trei învățătorii și încă de cinci preoști.

Se făcuse noua arondare a Transilvaniei, Hălmagiu aparținând acum districtului Orăștiei, iar sediul cercului politic este în Hălmagiu, (nainte fusese în Baia de Criș).

Avem din nou date și asupra școlii din Pleșcuța.

Situația școlară a anului 1854/5 este următoarea :

Localitatea unde se află școala	Numele catihetului	Numele învățătorului	Numărul elevilor				Total	Salariu lunar
			Români ori.		Alte nel.			
			Băieți	Fete	Băieți	Fete		
Hălmagiu șc. normală (cl. II.)	pp. Petru Moldovan	Grațian Pop	23	2	7	3	35	300 fl.
Hălmagiu șc. elementară (cl. I.)	"	Ioan Baican	30	5	3	1	39	200 fl.
Pleșcuța șc. elementară	preotul Adam Jiva	Ignatie Faur	12	—	1	—	13	200 fl.

Din faptul că la școala din Pleșcuța se notează un spor de 13 elevi față de anul trecut, — când în total numărul lor în prezent e de 13 — deducem cu siguranță că în anul 1853/4, în Pleșcuța n'a funcționat școala. Aceasta se confirmă și prin faptul că n'am găsit-o trecută în „Prospectul Tabelariu” al acelui an.

Cât privește programa de învățământ, în anul acesta mai găsim „cântarea bisericească” și „vocabulary” (Wörterbuch), iar limba latină se predă tot numai în despărțământul I al clasei II (școala norm)

Starea edificțiilor școlare.

Despre școala normală din Hălmagiu se spune că: „locuința învățătorului este de școală despărțită, nu se plătește arendă căci sunt ale orașului, — sunt cu pae acoperite, fără rând.”

La școala elementară din Hălmagiu „locuința învățătorului și școala sunt slabe, se țin de sfânta biserică cea dreptcredincioasă răsăriteană”.

Școala elementară din Pleșcuția se află „în casă pe arendă, școala al doilea an de când se lucră pe ea și încă nu-i gata”. Edificiul școlar „se află jumătate acoperit și jumătate descoperit, încât materialul de lemn stă spre stricăre”. „În slabă stare se vede a fi cu școala aceasta” — încheie raportul ppopului.

Propuneri pentru promovarea ideii școlare.

Se recomandă ca pentru trebuințele școalelor din Hălmațiu să se cumpere dela „erariu” casele care au fost înainte de 1849 „depozitoriu de sare și gvardie cămărească”. În acest scop protopopul s'a și înțeles cu „officialii dela c. r. Staer-Amt” din loc, înaintând în acest sens o petițiune „bunului împărat Francisc Iosif I” prin „Kreis-Amtul” din Orăștie.

Nu știm din ce motive această acțiune a eșuat căci la 1860 vedem începându-se zidirea unui loca propriu, în care a și funcționat școala până la preluarea imperiului român.

Ca observare generală, se face iarăș apel la sprijinul administrației:

„De lipsă dacă s'a văzut în toată privința și până acum, ca din partea diregătoriei politice, precum în ridicarea școalelor, în silirea părinților cari au prunci și sunt în stare de a-l putea ținea la școală; să fie mai cu asprime, și în administrarea banilor învățăto-rești; că altcum numai prin învățăturile noastre către popor făcute, și ori ce stăruință de am pune pentru înmulțirea școalelor, toate numai zadarnice vor fi, — zic dacă din partea diregătoriei politice cu oamenii aceștia ce n'au fost învățați să aibă școale, nu va pași mai cu asprime.”

În raportul¹⁾ despre examenele semestrului al doilea, de vară, care s'au ținut în Hălmațiu la 21 Iulie (2 August), iar în Pleșcuția la 24 Iulie (5 August) — 1855, protopopul accentuează în mod și mai disperat situația precară a școalelor:

„Toată sârguința ce am pune în privința înmulțirii școalelor și ridicarea lor, precum și plățirea învățătorilor, dacă din partea diregătoriei politice, nu va fi mai cu asprime, precum în ridicarea și facerea celor de lipsă în școale, așa în silirea părinților pentru fiii și fiice să-i ducă la învățătură: — zic fără de sila diregătoriei politice, nu va fi nimic, — și toate vor înceta.”

Adecă, acțiunea școlară pornită cu atâta avânt la 1850, este amenințată să se stingă. După 5 ani de eroice eforturi chiar școalele înființate sunt periclităte în existența din pricina atitudinii refractare a poporului și nepăsarea autorităților politice. Părinții nu-și trimit copiii la școală, autoritățile nu încasează competențele învățăto-rești și sumele elocate pentru construirea clădirilor școlare.

Anul Școlar 1855—1856.

În raportul despre examenele semestrului al II, datat la 16 August 1855¹⁾ protopopul anunță vacant postul din Pleșcuția, spunând că inv. Ignatie Faur „stația sa către mine au mulțămît”. Ni se pare a fi fost o dimisie forțată, întrucât s'a făcut numai oral, și protopopul se roagă „să se ridice din postul care au fost,” motivând cu aceea „că s'au purtat între altele slăbiciuni și beat”.

În luna Octomvrie a aceluiaș an protopopul înainteză consistoriului din Arad pe lângă o adresă²⁾ „rezignarea” inv. Grațian Pop dela cl. II normală, în care acesta spune că și-a găsit o slujbă mai bună și că va ocupa postul de notar la pretura din Hălmațiu. Prin acea adresă protopopul cerea să se trimită urgent un învățător, care pe lângă limba română să fie bine priceput și în limba germană.

În dosarul cu demisia lui Grațian Pop găsim și o scrisoare particulară, adresată notarului consistorial Moise Roman, de către tinarul G. Borha, „Iurist, abs. academic”, care dupăce starea de plâns în care se află din cauza mizeriei, cere un post de învățător.

Felul cum s'au îndeplinit caedrele inv. în acest an, îl cunoaștem din raportul protopopului datat la 15 Nov. 1855,³⁾ din care extragem următoarele pasagii:

„Dupăce învățătorii rânduiți s'au primit și cătră c. r. Pretură s'au arătat, deunde în toate comunătățile prin juri făcându-se cunoscut, așa s'au introdus fiește care în stația sa, precum:

În Pleșcuția, Pavel Șurtea (în Tomești, Nicolae Rob; în Rîșculița, Lucaci. Inv. Constantinovicu din Vața de Sus s'a mutat în Basarabasa, pentru că acolo se va zidi școală, fiindcă Basarabasa se află în mijlocul satelor, unde este locul cel mai potrivit de a fi școală).

Iară încât este pentru școala normală din Hălmațiu și până a se înștiința preotul Dimitrie Teaha, tinerimea din cl. I și II s'a adunat la școală sub învățătorul Ioan Balcan și s'au început prelegerile în toate amintitele școale din 3 Octomvrie a. c. cu toți învățătorii staționați.

Așa urmând Dimitrie Teaha după înțelesul rânduelelor din 4 Noemvrie, a. c. cu Nr 1009 în locul lui Grațian Pop de învățător clasei II a școlii din Hălmațiu, care cătră c. r. Pretură făcându-se cunoscut; și după aceea s'a introdus stațiunea sa, dându-i-se inventariu cu toate uneltele școlastice.

¹⁾ Arhiva eparh. Arad No. 727 - 1855.

²⁾ Arhiva eparh. Arad No. 887 - 1855.

³⁾ Arhim. eparh. Arad No. 1064 - 1855.

¹⁾ Arhiva eparh. Arad No. 394 - 1855.

Dânsul încă a început cu tinerimea școala din 9 a curgătoarei luni. prelegerile*.

Așadar situația școlară pe anul 1855/6 se prezintă în următorul chip:

1. Hălmațiu, cl. I șc. normală, *Dimitrie Teaha*.
2. Hălmațiu, cl. II șc. normală, *Ioan Baican*.
3. Pleșcuța, șc. elementară, *Pavel Șurtea*.

Anul Școlar 1856—1857

Din acest an nu avem date.

Anul Școlar 1857—1858.

Din adresa¹⁾ pp. dela 21 Oct. 1858, aflăm că în urma „rezignării” învățătorului Ioan Sabo din Pleșcuța, în locul lui a fost numit Ioan Costina dela cl. I. din Hălmațiu.

Pe Ioan Baican aflându-l, atât în anul trecut cât și în anul viitor la cl. I. din Hălmațiu, putem deduce cu siguranță pe anul 1857—1858, următoarea situație:

1. Hălmațiu, cl. I, *Ioan Costina*.
2. Hălmațiu, cl. II, *Ioan Baican*.
3. Pleșcuța, *Ioan Sabo*.

Anul școlar 1858—1859.

Școalele „Naționale” se predau autorităților bisericești.

Inspectorul școlar districtual, pp. Petru Moldovan trimite la 21 Oct. 1858 episcopului următorul raport despre îndeplinirea posturilor învățătoresți:

Măria Ta Înalt Prea Sfințite Domnule Episcop!*)

Spre ocuparea stațiilor învățătoresți în protopresbiteratul Hălmațului cu anul 185⁸/₉, s'au rânduit subscrișii, pe cari cu umilită îi arat.

1. La Hălmațiu în cl. II-a rânduit-a Domnul c. r. Consilier de școale din Ardeal, doctor Pavel Vasici pre absolutul teolog și pedagog studiat în Sibiu, *Dimitrie Eli*, născut din oraș. Orăștie (Broos) căruia, prin o înțelegere cu c. r. Pretore a Cercului nostru, D. Bofenik, i-am rânduit un salariu anual de 300 fl. m. k. sau 315 fl. m. a. pe lângă cvartir și lemne de foc.

2. La Hălmațiu în I clasă a părintele diacon Ioan Baican cu salariul din a. t. adică 250 fl. m. k., sau 262 fl. 20 kr. m. a.

3. La școala din Basarabasa e *Nicolae Lucaciu*.

4. La școala din Pleșcuța cu resignarea lui Ioan Sabo — s'a rânduit învățătorii dela clasa I din Hălmațiu, *Ioan Costina*.

5. La școala din Tomești a rămas tot *Nicolae Colf*, acela din anul trecut.

6. La școala din Riscuțița după rerignarea lui Ioan Constantinovici, a rămas de învățător *Mihail Popovicu*, absolut preparand, din Riscuțița născut; — fieștecarele învățător din stațiune, afară din Hălmațiu, au salariul 200 fl. m. k. sau 210 fl. m. a. pe lângă cvartir și lemne.

Școalele s'au început din $\frac{20 \text{ Octomvrie c. r.}}{1. \text{ Noemvrie c. n.}}$ 858.

Sub înțelesul înalțelor ordinăciuni se vor trimite prin Oficiu c. r. al Preturei și Districtual către c. r. Înalta Locuțițe din Sibiu pentru întărire în stațiile lor.

De cea mai strânsă Datorință fiind a tace cunoscut, pe lângă care sfințele mâni s'arutându-le, rămân a Măriei Tale Înalt Prea Sfințite Domnule Episcoape.

Hălmațiu, 21 Octomvrie, 1858.

umilit serv

Petru Popovicu
protopresbiterul Hălmațului.

Avem, deci pe anul șc. 1858—9 situația:

1. Hălmațiu, cl. II . . . . . *Dimitrie Eli*.
2. Hălmațiu, cl. I . . . . . *Ioan Baican*.
3. Pleșcuța . . . . . *Ioan Costina*.

Namirea lui *Dimitrie Eli* din partea consilierului de școale c. r., Dr. Pavel Vasici, precum și a celorlalți învățători de către protopopul Moldovan, este desaprobată de „ordinariatul episcopesc” prin adresa:

Protopop. Hălmațului. 2)

Arad, 12 Decemv. 858.

După praca cea legiuită de până acuma și tocma după Rânduiala Înaltei c. r. Locuțiilor din Ardeal din 29 Ianuarie 1858, Nr. 28151/4101, 857 carea dtale sub 26 februarie a. c. Nr. 105 de aicia și s'au împărțit, — învățătorii la școalele poporene din Districtul Hălmațului, numai singur prin ordinariatul Episcopesc de aicia se pot denumi și strămuta dela o stație la alta.

Cu privință la rândul acesta legiuit se vede: că D-ta nu ai lucrat cu cale, când învățătorii pe anul curgătoriu școlastic, cu propria autoritate i-ai denumit și strămutat, în loc de a face aicia propoziție în privința trebuincioaselor denumiri, care numai de aici pot urma.

Totuși în presupunerea cea că D-ta la pomenita denumire ai avut privință barem la hărnicile celor denumiți și la stările împrejur ale școalelor; — de bine aflăm pentru această dată denumirile despre care sub 21 Octomvrie al Nr. 228, Ni-ai referat, în chip împlinire a le întări; însă pe viitor te îndrumăm: ca nici o strămutare de învățători fără de apriața rânduială de aicea să nu faci, ci dacă se vede de lipsă vre-o strămutare, din vreme să ne așterni propoziție.

Pe lângă aceasta totuși se înțelege de sine că unde este vreo lipsă grabnică, caria nu suferă amânare acolo, D-ta poți

*) Arhiva eparh. Arad No. 224 — 1858.

1) Arhiva eparh. No. 228—1858.

2) Act. Consist. No. 924—1858.

face vremelnică dispoziție așternându-ne deodată lucrurile spre întărire.

„Rânduiala”, Nr. 28151/4101 din 29 Ian. 1858 al înaltei c. r. Locotenente, la care se referă consistoriul, trebuie să fie chiar decretul prin care școalele „naționale” se predau autorităților bisericești. Dreptul de a numi și transfera învățătorii, și-l asumă de aci înainte „ordinariatul”.

Dr. Pavel Vasici a fost unul din cei mai activi consilieri școlastici c. r., numit anume pentru școlile românilor ortodocși, în care calitate și-a câștigat merite nepieritoare.

INFORMAȚIUNI.

Trei sori deodată. Părintele Traian Gașpar din Hazeriș (Banat) scrie că pe acolo s'au văzut deodată trei sori. Intr'o zi un credincios intră în odă zicând: părinte, ești de vedeți 3 sori. Am ieșit și am văzut într'adevăr 3 sori asemenea de mari și strălucitori la depărtări destul de mari unul de altul. Această arătare minunată a durat o oră. Tot semne și arătări cerești.

Intorși din Siberia „Lumina Satelor” din Sibiu vestește că după o lungă pribegie au scăpat în țară 5 foști prizonieri de război, Teodor Macovei, Teodor Nicodim și alți 3 tovarăși din com. Breaza, județul Câmpulung, Bucovina. Au stat 10 ani ca prizonieri în Siberia. Spun de pe acolo lucruri îngrozitoare. Au trăit o viață de câini. Nu mâncau câte 6—7 zile în rând. Umblau goi și rupți. Românii mai ales erau tratați în chip barbar. Mulți au pierit și mulți și-au făcut moarte. Cei scăpați au fugit din Siberia în Japonia. Și de aici au luat-o cu vaporul spre țară. Trei luni au călătorit până la Constanța. Au plecat 10, dar 5 au murit pe drum. Cei sosiți spun că mai sunt încă destul prizonieri prin Siberia, mai ales ardeleni și bucovineni. Rău destul fac guvernele noastre că nu se interesează de acești bleși oameni.

A. S. R. Prințesa-Mamă Elena a sosit în Capitală venind cu simplonul dela Florența. A. S. R. a luat parte la căsătoria Prințului Christofor al Greciei, la Palermo. Dela Palermo, A. S. R. Prințesa a plecat la Roma, unde a stat șase zile, fiind invitată M. S. Reginei Italiei, iar dela Roma a plecat la Florența, de unde s'a înapoiat în țară. A fost primită la gară

de M. Sa. Regina Maria, Prințul Nicolae și Prințesa Ileana și o mulțime de deputați și senatori.

Premiile Fundației Regelui Ferdinand I. În anul acesta s'au dat cele dintâi premii din fundația făcută de răposatul rege Ferdinand I. Dintre acestea s'a dat un premiu de 300.000 lei d-lui Iorga. Dar d-l Iorga a cinstit banii aceștia pe seama facultății de litere dela Universitatea din București. D. Iorga și-a exprimat deasemeni dorința ca fondul să poarte numele copilelor sale răposate „Elena” și „Adriana”.

Rectorul Universității din București. Miercuri s'a făcut alegerea de rector al Universității din București. Dintre 12 candidați a primit mai multe voturi și doi profesori N. Gheorgiu 50 și S. Minovici 37 voturi. Regența a întărit de rector pe d-l N. Iorga.

Catedrala Patriarhiei. Cu prilejul serbărilor de 10 ani dela Unire, ce vor avea loc în luna Mai, se va pune piatra fundamentală a unei mari biserici în București, numită Catedrala Patriarhiei. După cum se știe, în București sunt multe biserici frumoase dar mici. O mare biserică, ca în alte capitale, nu există. Aceasta se va construi în ani viitori, purtând numele de Catedrala Patriarhiei. O comisie specială studiază diferite terenuri, din care va fi ales unul pentru zidirea marelui Catedrale. Clădirea noii catedrale va costa 1 miliard lei și va fi una dintre cele mai mărețe biserici din întreg Orientul. Pentru facerea planurilor se vor primi oferte și din străinătate.

O episcopie ortodoxă în Maramurăș. Pe vremuri întreg Maramureșul a fost ortodox. Era aici o puternică episcopie ortodoxă. Dar odată cu lovitura papiștilor dela 1700 când streinii ne-au desbinat pe noi Românii ardeleni în două biserici, cu toate că avem aceeași credință, aceleași slujbe și aceleași obiceiuri — s'a desființat și episcopia ortodoxă din Maramurăș. Acum sf. Sinod a hotărât reînființarea vechei episcopii din Maramurăș. A rămas să se intervină la guvern pentru a se face proiectul de lege prin care se va reînființa episcopia.

100 vite degerate în Maramurăș. În părțile Maramureșului gerul a atins 36 grade, un frig de care nu s'a mai pomenit. Au degerat peste 100 vite, în mare parte vaci, lăsându-le pe oameni în mare pagubă.

Premiu. Societatea scriitorilor români din București a pus un premiu de 5000 lei pentru cea mai

bună poezie care să proslăvească pe Aurel Vlaicu, întâlul zburător român. Poate concura oricine. Poezia trebuie trimisă până la 31 Martie la București B-dul Academiei Nr. 4.

Seminar pentru călugări. La mănăstirea Cernic se deschide acum un seminar pentru călugări. Examenele de primire se fac la 8 Aprilie. Cererile se trimit la arhiepiscopia din București. Cererile vor fi însoțite de 1. Certificat de moralitate, 2. Certificat de naștere 3. Certificatul de botez, 4. Certificatul de absolvirea cursului primar, 5. Actul de vaccină și 6. Un certificat de starea sanitară. Cererile cari nu vor fi însoțite de aceste acte nu vor fi luate în considerație. Se primesc numai candidații în vârstă de 14—25 ani. Tot dela 1—24 Martie a. c. vor trimite cereri de înscriere în casa II, III, și a IV elevii — monahi sau frați de călugărie — cari au făcut clasa I, II, III-a la alte seminarii.

Despre Congresul Misionar din Arad. Părintele protopop Mihail Madan din eparhia Cetății Albe scrie în numărul din buna Febr. 1929 al Buletinului acelei eparhii, o elogioasă dare de seamă despre Congresul misionar dela Arad. Deasemenea și Preotul Dr. M. Bulacu dela Oradea Mare scrie în numărul pe Ianuarie 1929 al Revistei Sf. Sinod că la Arad preoții misionari au săvârșit un lucru util. —

Cel mai apropiat congres al preoților misionari se va ține la Chișinău.

Licitația obiectelor sfinte. Acum guvernul bolșevic-jidovesc din Rusia face o expoziție și pe urmă o licitație la Berlin a icoanelor (la număr 131) aduse din diferite mănăstiri rusești. Aceste icoane aparțin veacului 14—18 și au ieșit de sub penelul pictorilor renumiți bisericești. Tot așa reprezentantul comercial sovietic din Viena organizează o altă licitație a obiectelor bisericești, luate dela biserici și mănăstiri și obiectelor de artă luate dela aristocrația rusă. Cu această ocazie un reprezentant al coloniei ruse din Viena a declarat gazetelor vieneze că „bolșevicii cu metoda lor criminală, au adunat în Rusia, bogății nenumărate din obiectele de artă. Ei nu s'au oprit nici la profanarea bisericilor, jefuind de obiectele de artă, cari în ochii tuturor credincioșilor erau considerate ca sfinte.

Jaful acesta bolșevicii l-au organizat în anul 1922, când în Rusia s'a întâmplat foamete și bolșevicii sub pretext de ajutor celor infomețați, au confiscat dela

bisericii tot ceea ce era de preț și numai acum organizează vânzarea lor în streinătate, deși de atunci au trecut 6 ani*.

Foarte probabil, că în caz dacă cineva din emigranți recunoaște obiectele sale, se va adresa către justiția vieneză și va cere restituirea lor. Un jurist de frunte din Viena, cu ocazia aceasta a declarat, că vecinii proprietari pot să ceară cocursul poliției pentru restituirea obiectelor, iar cumpărătorii trebuie să fie avizați că cumpără obiecte furate.

Astfel se crede, că va fi împiedecată licitația lucrurilor provenite din jaf. și care așa de crud calcă conștiința de drept.

Intelectuali cari știu să se jertfească. Se știe, că ce mare rezultat are activitatea preotului în parohie când e înțeles și sprijinit de intelectuali noștri. Mult folos decurge din această activitate îndoit sprijinită pentru biserică. În deosebi la sate, aceste cazuri nu sunt puține, când preotul și biserica sunt cinstiți și ajutați cu cea mai mare dragoste și sinceritate de puținii oameni cu carte. Ce frumoase pilde pot lua credincioșii din aceste sate, văzând armonia sufletească dintre conducătorii săi! Îi stimează și le primesc sfaturile înțelepte cu multă încredere.

Între puținii intelectuali cari ajută orice întreprindere religioasă este și Dl. notar cercual *Ioan Valea*, din Rîșculița (jud. Hunedora). Aici Părintele Leontin Micluția a înființat un fond al mîilelor. Mulți dintre credincioși au alergat să-și arate mila lor contribuind fiecare cu cât au putut. Între acela care au influențat în mod hotărâtor la mărirea acestui fond, a fost și de data aceasta Dl. notar I. Valea. Deși invalid de război și cu multe greutăți familiare, n'a pregetat să vină în ajutorul preotului, dându-ne o pildă frumoasă de urmat. La începutul anului de față a dispus ca venitele ce l-ar compete dela eliberarea biletelor de indentitate, să se verse în fondul mîilelor (ceea ce ar face vreo 9,000—10,000 lei). Exemplele de jertfire sunt todeauna bine primite și simpatizate. Îi mulțumim și de data aceasta călduros pentru frumosul gest, făcut din larga iubire creștinească pentru sf. biserică.

Mult sprijin ar avea preoții noștri dacă ar fi pretutindeni ajutați de intelectuali. Exemplul dlui I. Valea, din munții apuseni, ar putea fi urmat de cel mulți, căci ajutând biserica și preoții ei, sprijinim în-

suși neamul și statul nostru. De Dumnezeu ca jertfirea și dărnicia pentru binele comun,— însușiri dintre cele multe cari fac cinste firii românești,— să nu piară.

Romul S. Miclușia
student teolog.

Convocare.

Nr. 184 | 929.

Despărțământul Hălmașiu al Asociației clerului A. Șaguna.

Tuturor P. T. Membri ai Despărțământului Asociației.

În conformitate cu art. 5 și 6 din Regulam. p. org. Despărțăm. Asociației clerului A. Ș. Prin acestea convocăm ADUNAREA GENERALĂ de primăvară a Desp. nostru în Hălmașiu pe zilele de Mercuri 13 și Joi 14 Martie a. c. în școala de stat din localitate, la care va participa și P. C. Sa părintele Misionar Eparh. d-l Stefan R. Lungu, cu următorul

PROGRAM :

1. Mercuri în 13 Martie la orele 8 dim. asistarea la Utrenie și Chemarea Duhului Sf. în biserica din loc.
2. La ora 9 fix, deschiderea adunării prin președintele Despărțământului.
3. Raportul Prezidiului despre activitatea Despărțământului în 1928.
4. Raportul Cassarului despre averea Desp. și cotizațiile de membri.
5. Raportul bibliotecarului despre biblioteca Despărțământului.
6. Comunicările D-lui Misionar Eparhial.
7. La ora 10 și jum. asistarea la Sf. Liturghie înainte sfînțită.

După masă:

8. Meditație asupra rugăciunii S. Păr. Efrem Sirul ca pregătire la mărturisirea pacatelor, de protopopul C. Lazăr.
9. La ora 3 d. m. asistarea la vecernie și frații

se mărturisesc Duhovnicului.

10. Meditație înainte de S. Comuniune, de preotul R. Giurgiu.

Joi în 14 Martie:

11. Sf. Liturghie servită în sobor de mai mulți preoți.

12. Frații se cuminecă din Paharul Mântuirii.

13. Predică după Sf. împărtășire de preotul Toma Florea.

Sunt obligați să participe și să se cuminece toți frații preoți, candidați la preoție și teologi absolvenți aflători în p-piat.

Hălmașiu, 26 Februarie 1929.

CORNEL LAZĂR, protopop s.s.
președ. desp. Asociației.

Convocator.

În baza §. 6, din „Regulamentul pentru organizarea despărțământelor” prin aceasta convocăm adunarea-generală a despărțământului *Arad* al Asociației Clerului A. Șaguna, care se va ține în zilele de 21—22 Martie crt. în localul școlii delângă sf. bis. Catedrală din Arad, cu următorul

Program:

Ziua I. (Joi, 21 Martie) — la orele 3 p. m.: —

1. Misluni interne cu mărturisirea preoților, a profesorilor-preoți, a funcționarilor bisericești și a absolvenților de teologie.

Ziua II. (Vineri, 22 Marti, — la orele 8—11 a. m.;—

1. Utrenia impr. cu sf. liturghie înainte-sfînțită și împărtășirea preoților.

2. Predica ocazională înainte de împărtășire.

3. Te-Deum.

•••

La orele 11 a. m.:

1. Deschiderea adunării prin președ. Ioan I. Ardelean, paroh.

2. Raport asupra activității pastorale a preoțimei și a cercurilor religioase din cuprinsul despărțământului în a. 1928.

3. Raportul Bibliotecarului.

4. Raportul Căsarului, înscrierea de membrii.

5. Restaurarea Despărțământului și a Cercurilor religioase pe noul period de 3 ani. Alegerea alor 2 delegați pe lângă președinte la Congresul viitor.

6. Propunerii.

7. Închelarea ședinței.

Arad, la 5 Martie 1929.

Ioan I. Ardelean
președinte

Ioan Marșieu
secretar

CONCURS.

În urma încuviințării v. Consiliu eparhial ort. rom. din Arad Nr. 272 | 1929 pentru îndeplinirea postului de capelan temporal cu drept de succesiune la parohia de clasa I. din Hălmăgel ppiatul Hălmăgiului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela apariția acestuia în organul of. „Biserica și Școala”

Beneficiul împreunat cu acest post sunt:

Jumătate din toate venitele parohiei: 1. Ștoalele legale. 2. Birul parohial care în total face câte $\frac{1}{2}$ măsură de cucuruz dela 248 familii. 3. Parohul I. Nicula dă jumătate din retribuția sa dela stat, care face în total Lei 17,000 trimestral. 4. Casă parohială nu este.

Alesul va îndeplini toate funcțiunile preoțești în dependență de paroh. va fi dator să catehizeze regulat elevii ort. rom. dela școala primară de stat din loc și să predice regulat, când va servi.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poțifiți ca recursele lor instruite în regulă cu testimoniul de calificare preoțească de clasa I. și celelalte prescise, adresate consiliului paroh. din Hălmăgel, să le înainteze pe calea oficiului protopopesc ort. rom. din Hălmăgiu, în tremenul susindicat, având dânsii a se

prezenta, sub durata concursului și cu știrea prealabilă a subsemnatului protopop, în s. biserică din localitate spre a-și arăta dexteritatea în oratorie, căntările bis. pentru a se face cunoscuți astfel popoului. Reflecții din alte eparhii să adnexeze la recurs și învoirea P. S. Sale Episcopului eparhiei Arad, pentru a putea recurge la acest post.

Consiliul parohial din Hălmăgel, în conțelegere cu Cornel Lazăr, protopopul Hălmăgiului.

2—3

Posta Redacției.

Părintelul B.

Revista noastră nu discută din principiu chestia participării preoțimei la luptele politice.

Așteptăm să se pronunțe în cauză Sf. Sinod, ca supremă autoritate. Împărtășim și noi părerea sf. Tale, ca să între în vârtejul vieții politice și ca membrii în Corpurile legiuătoare, cu preferință preoți mai grei, cari pot aduce bisericii noastre un suport real și de folos. Redactorul nostru nu face politică. Nici când n'a intrat în vârtejul luptelor militante și nici nu va intra nici în viitor.

Păr. C.

Suntem de perfect acord.

Tot preotul să fie judecat după valoarea muncii depuse în cercul său de activitate.

Acest lucru îl cere numai simțul de dreptate, care zace la temelia tuturor faptelor săvârșite de biserică, ci îl pretind și principiile democratice, ce stăpănesc toată lumea.

Deci nu titlurile îl indică la cineva drumul în viață, ci vrednicia.

Părintelul T.

Este o anomalie grozavă în felul cum se impun sesile cu impozite comunale. În eparhia noastră, de exemplu în județele Timiș și Severin, sunt scutite de impozite comunale, toate sesile. În județul Arad ni se cer și impozite comunale.

V. Consistor a făcut în cauză o adresă către guvern.

Redactor responsabil: SIMION STANA.